

Kisebbségekért Díj, 2007.

A Kormány 1995-ben alkotott rendeletében december 18-át – az ENSZ Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló nyilatkozata elfogadásának napját – a Kisebbségek Napjává nyilvánította. A Kisebbségek Napjáról történő megemlékezés egyik kiemelt eseményeként kerül évente átadásra a Kisebbségekért Díj, amelyet a kisebbségek érdekében, a kisebbségi közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdasági önszerveződés területén kiemelkedő tevékenységet végző hazai és külföldi személyek, illetve szervezetek kaphatnak meg. A 2007. évi Kisebbségekért Díj átadási ünnepségére december 18-án került sor. A kitüntetéseket az Országház Vadásztermében Gyurcsány Ferenc miniszterelnök adta át. Az eseményen, amelyen tizenhatan részesültek elismerésben, Sólyom László köztársasági elnök, Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke, Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Takács Albert igazságügyi és rendészeti miniszter, valamint több országgyűlési képviselő és kisebbségi önkormányzati vezető is jelen volt. Az egybegyűlteket Gyurcsány Ferenc miniszterelnök köszöntötte:

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr, Házelnök Asszony, Elnök Úr! Tisztelt ünnepeltek, meghívottak, kedves Hölgyeim és Uraim!

Európának ezen a fertályán, Közép-Kelet-Európában a népek, nemzetek, vallások és kultúrák kibogozhatatlanul összegabalyodtak a történelmi idők során. Bár újra és újra hallhatjuk, mily nagyszerű dolog magyarnak, horvátnak, románnak, szlováknak, cigánynak lenni, és ez így jó – közben titkon talán mindannyian tudjuk, hogy ereinkben minden bizonnyal megannyi fajta vér csordogál. Ha kellően hosszú lehetne az emlékezet, tudva, hogy ősapáink és a kiterjedt széles történelmi

családiság milyen vért is forrasztott egybe, akkor talán nagyobb türelemmel és nyitottsággal, mi több, kétségtelenül nagyobb érdeklődéssel fordulhatnánk e régi nemzetek lányai és fiai egymás felé.

Jó egy héttel ezelőtt Ostrava fölött, fent a hegyekben, Szilézia déli csücskén, egy 150 éves fogadóban találkozott egymással Lengyelország, Szlovénia, Szlovákia, a Cseh Köztársaság és Magyarország miniszterelnöke. A visegrádi együttműködés keretei között, Szlovéniát is meghívva töltöttünk el egy estét, készülve a másnap reggel kezdődő hivatalos tárgyalásokra. A cseh miniszterelnök, egy kiváló, vig kedélyű morva férfiú, hogy kedveskedjen nekünk, nemcsak igazi helyi slivovicát, morva sört, egy kicsikét savanykás bort szolgált föl, hanem igazi szép viseletbe öltözött asszonyok és férfiak énekeltek, táncoltak.

Ahogy kezdődtek a dallamok, nem egy esetben nem tudtam eldönteni, hogy a következőkben, amikor megérkezik a fő dallam, akkor a magyar miniszterelnöknek szóló udvariaság okán egy magyar csárdást fogunk majd hallani, vagy egy morva dalt, sőt, egy alkalommal azon vettem magamat észre, hogy én dúdoló a favilla, fakanál, fatányér kezdetű dalt – és ugyanezt éneklük lengyelek, csehek és szlovákok. Szemmel láthatólag épp olyan élvezettel, mint mi. Aztán vitatkoztunk, hogy melyikünké is ez a dal. Rájöttünk, hogy mindegyikünké, mint ahogyan mind-egyikünké ennek a régióknak a

történelme, tele nyavalyáival – és hozzáteszem, tele örömeivel is. Nem tudom, feltűnt-e Önöknek, hogy ebben a teremben, amit Vadászteremnek hívunk, a szemben lévő freskó után a főfalat a történelmi Magyarország öt tájegységéről származó egy-egy freskó díszíti: Vajdahunyad, Árva, Visegrád, Klissza és Trencsén. Ha számba vesszük e helységneveket, akkor azt fogják találni, hogy mára az ötből összesen egyetlen egy, Visegrád van a mai államhatárok között.

A Parlamentnek ez a terme akár történelmi mentő is lehet. Emlékeztető helyenként kifejezetten tragikus történelmünkre. De hadd mondjak legalább két dolgot. Az egyik, hogy élnek közöttünk kisebbségben olyanok, akiknek még az a kapaszkodó, az a lelki kötelék sincsen meg, mint a határon túl élő magyarság nagyon-nagyon sok közösségének és tagjának – vagy éppen fordítva, a Magyarországon élő

legtöbb nemzeti kisebbség számára –, hogy van egy másik ország, amit ők általában úgy hívnak: anyaország. A székelyföldi magyarok számára Magyarország, a nálunk élő románok számára Románia, ahonnan nemcsak kézzel fogható segítséget, de a közös lelkiség ezernyi megnyilvánulását is hallhatják.

Szeretném, ha egy pillanatra gondolnánk arra, hogy a hazai cigányság számára – de mondhatom úgy is, hogy a régió romasága számára ugyanez a kapaszkodó nincsen meg. Egyfajta véget érni nem akaró történelmi exodus kárvalottjaiként érezhetik magukat, magyarként kapaszkodva abba az országba, amelyben élnek, őrizve a számunkra sokszor csodált saját kultúra, nyelv ezernyi apró részletét és összességét. Nem egy esetben keserves küzdelmet folytatva önmagukkal is, hogy utat válasszanak. Érezvén a megkülönböztetés, a hátrányos helyzet napi megnyilvánulását, nem egyszer késztetést érezve ezáltal, hogy eltakarják vagy eltagadják romaságukat. Különösen igaz ez a fiatalok esetében. Másik oldalról pedig eloldozhatatlanul ragaszkodva mégiscsak ahhoz a kultúrához, családhoz, ami az övék.

Ezekben a hetekben muszáj mondanunk legalább egy hosszabb mondatot. *Nem lehet különbséget tenni polgár és polgár, magyar és magyar között, de azt is tudom mondani: ember és ember között. Nem lehet arra kényszeríteni embereket, hogy ne merjék vállalni így vagy úgy, reményeim szerint egyre inkább büszkén azt, hogy kik ők, hogy szabad lehessen az identitásválasztás nemcsak jogi értelemben, hanem a hétköznapokban is.*

Időnként nehéz együtt élni. Persze, hogy nehéz. Ószintén szólva ehhez nem kell romának, vagy magyarnak lenni, időnként két barátnak, egy házaspárnak, két munkatársnak is igen nehéz együtt élni. Mitől lenne ez könnyebb? Eltérő életmód, kultúra, történelem, nyelv találkozik egymással, ráadásul nagyon különböző élethelyzetek. Helyenként a szegénység fogságából, a megkülönböztetés megszégyenítő világából kitörve, nyilván nem egyszerű az útja egyet-

len egy kisebbséghez tartozónak sem. Közöttük is roma honfitársainkat, azt gondolom, lényegesen több nehézség és hátrány sújtja. Nem egyszerűen az állam felelős őértük. Az állam elvitathatatlanul, de minden magyar honfitársunk is. Nem akarhatjuk, hogy Magyarországon bárkik is félelemben éljenek azért, mert ők azok, akik.

Pár napon belül Magyarország a belső határok nélküli Európa *schengeni* világához csatlakozik. December 20-áról 21-ére virradó éjjel leomlanak a határok Szlovákia, Ausztria, Szlovénia és Magyarország között. Nem egyszerűen politikusként, közemberként, hanem magánemberként is azt hiszem, hogy az érték, a kultúra, a társadalom és a politika európai keretei között könnyebben találhatunk gyógyírt történelmi gondjainkra. De ez úgy igaz, ahogyan mondom: csak találhatunk. Európa nem a megoldás, Európával nem tűnik el a XX. század minden mocská, csak több lehetőség van arra, hogy zárójelbe tegyük, ne felejtsük el, hanem tanuljunk belőle és egy új világot teremtsünk. Európa nem fogja megoldani Magyarország és a régió gondjait. Sőt, azt tudom mondani, önmagukban a politikusok sem. Szükség van ehhez nagyon sokakra, köztük olyanokra, mint a mai kitüntetettek, akik kisebbségi közösségeket vezetnek, újságot írnak, internetes portált szerkesztenek, iskolákat vezetnek, kutatnak, táncsoportot alakítanak, énekkart vezetnek, vagy éppenséggel szociális munkások.

Azt kívánom a sorstól, a teremtőtől, hogy tartsa meg Önöket ebben a szolgálatban minél tovább, erőben és egészségben! Azt kívánom, hogy találjanak követőkre és megértőkre! Azt kívánom, hogy ebben a küldetésben Önök sikeresek lehessenek, mert az Önök sikere ennek a régióknak és e régió sok-sok millió emberének a sikere. Amit Önök tesznek, az reményt ad sokaknak és erre a reményre Európa ezen táján nagyon nagy szükség is van.

Köszöntöm önöket, és köszönöm eddigi munkájukat!

A 2007. évi Kisebbségért Díj kitüntetettjei

néhai Balogh Gusztávné

Az Észak-Magyarországi Roma Unió Ózdi Szervezete volt elnöke 2007 januárjában hunyt el. Az ózdi családokért és gyermekekért végzett áldozatos munkája kézzelfogható, pótolhatatlan segítséget jelentett a nehéz szociális körülmények között élő emberek számára. Családsegítő munkáján felül kulturális napot, táborokat, környezetvédelmi foglalkozásokat szervezett gyermekek számára. Diplomaszerezését követően több fiatalot segített hozzá a felsőfokú végzettség megszerzéséhez, utat mutatva egy reményteljesebb jövő felé.

A cigányság oktatásáért, kultúrájáért, az Ózdon élő családokért, gyermekekért végzett munkájának elismeréseként részesült a Kisebbségért Díjban.

Dr. Béres András

A marosvásárhelyi Színművészeti Egyetem rektora, kisebbségpolitikus, filozófus.

A romániai állami felsőoktatási intézmények egyetlen magyar nemzetiségű rektora, a romániai Oktatási Minisztérium volt államtitkára. Markó Bélával együtt az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) Maros megyei szervezetének alapítója, majd 1993-ig a Szövetség országos alelnöke volt. Több erdélyi társadalmi szervezet, alapítvány, így az Iskola Alapítvány, a Stúdium Alapítvány kuratóriumának tagja.

Közéleti és az erdélyi magyar felsőoktatás ügyének előmozdítását szolgáló szerepvállalásáért részesült a Kisebbségért Díjban.

Czeglédiné dr. Gurzó Mária

A gyulai Nicolae Bălcescu Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium igazgatója.

A román kisebbségi oktatás meghatározó alakja méhkeréki román családban született. Tanárként tért vissza régi iskolájába, a Román Gimnáziumba. Szakértőként, lektorként dolgozott, román nyelvi és népismereti továbbképzési programot fejlesztett ki. Egy évtizeden át volt a Magyar Televízió román nemzetiségi műsorai munkatársa. A nyelv és irodalomtudományok doktora, tagja a Magyarországi Románok Kutató Intézetének.

Czeglédiné dr. Gurzó Mária Szili Katalinnal beszélget a díjátadás után

A magyarországi románok oktatásáért és kultúrájának megőrzéséért végzett értékmentő, értékteremtő tevékenységéért részesült a Kisebbségért Díjban.

Heil Helmut

Néptánc-oktató, koreográfus.

Harmincöt éve alapította meg a pécsi Leówey Gimnázium táncegyüttesét, amely a német néptánchagyomány nemzetközi szinten is elismert és meghatározó műhelyévé vált. A hazai német néptánckincs, dalkultúra, szokások és népviseletek gyűjtője, kiadványok gondozója. Egyedülálló albuma a „Magyarországi német népviseletek” című könyv. Nevéhez fűződik több hagyományos kulturális rendezvény szervezése is. 1998 óta tölt be közéleti szerepet a Pécsi Német Önkormányzat tagjaként, melynek jelenleg elnökhelyettese.

A magyarországi németység kultúrájának elkötelezett, magas színvonalú és sokoldalú ápolásáért, a német kisebbség érdekében kifejtett odaadó közéleti munkájáért részesült a Kisebbségért Díjban.

Dr. Kerékgyártó István

Művészettörténész, művészeti kritikus, a Közép-európai Művésztelép és Szabadiskola vezetője.

Több mint három évtizede áll érdeklődése és tevékenysége középpontjában a cigány képzőművészet. Számos tanulmányt, kritikát és katalógus-bevezetőt, több jelentős képzőművész életművét bemutató kiad-

ványt jelentetett meg. Kidolgozta az általános iskolai roma fakultáció vizuális tantervi ajánlásait. Az általa rendezett és megnyitott kiállítások közül kiemelendő a Rom Som Világfesztivál keretében bemutatott Nemzetközi Cigány Képzőművészeti Kiállítás, az Autodidakta Cigány Képzőművészek Országos Kiállítása, valamint több külföldön szervezett cigány képzőművészeti kiállítás. Vezetésével a Közép-európai Művésztelép és Szabadiskola 1989 óta támogatja a roma képzőművészek kibontakozását.

A cigány képzőművészetrel foglalkozó több évtizedes művészettörténeti munkájáért részesült a Kisebbségért Díjban.

Lazarenum Alapítvány

A marosvásárhelyi Lazarenum Alapítvány a rendszerváltás utáni Romániában létrejött első civil kezdeményezések egyike. Szegény és árva gyerekek felnevelése, tanítása, magányos öregek gondozása és nagycsaládok támogatása a célja. A Fülöp lelkes házaspár önerőből, kiváló szervezőmunkával, lépésről-lépésre haladva hozta létre az árva gyereket nevelő Lídia Gyermekotthont, az időseket gondozó Vártemplomi Diakónia Otthont, a Nagycsaládok Segítő Szolgálatot és az utcagyerekeket felkaroló Vártemplomi „Pici Házat”, azt a szociális védőhálót, amit ma a Lazarenum jelent.

Az Alapítvány a munkatársai áldozatos munkájának elismeréseként részesült a Kisebbségért Díjban.

Magyar Televízió Kisebbségi Műsorok Szerkesztősége

A Magyar Televízió 1978 óta sugároz anyanyelvű műsorokat a nagyobb létszámú nemzetiségi közösségek számára. A műsorkínálat később kibővült a roma és a kis létszámú kisebbségek, valamint a többségi társadalom számára is készített műsorokkal. Több munkatárs a kezdetektől dolgozik a – 2006-ban önállóvá vált – szerkesztőségben. Jelenleg tizennégy nyelven készítenek műsort, látnak el riporteri, szerkesztői, műsorvezetői rendezői és fordítói feladatokat. Dokumentumfilmek műhelyük hosszú évek óta kimagaslóan sikeres. Archív anyagaik felbecsülhetetlen értékű, pótolhatatlan kórtörténeti dokumentumok. 2001-től rendezik meg a Nemzetiségi Filmfesztivált, melynek keretében hazai és határon túli nemzetiségi filmkészítők mutathatják be alkotásaikat. A fiatal roma szakemberek televízió belüli foglalkoztatásának és a romák médiában való hiteles megjelenésének elősegítésére mintaértékű programot indítottak el.

A harminc év során elért eredmények alapján a hazai nemzetiségi közélet fontos elemévé, munkatársai a kisebbségi közösségek meghatározó tagjává váltak.

A Szerkesztőség a munkatársai magas színvonalú, elkötelezett munkájának elismeréseként részesült a Kisebbségért Díjban.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, Sólyom László köztársasági elnök és Szili Katalin házelnök a kitüntetettek körében

Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége

Az Európa számos országában elismert és számon tartott szervezet idén ünnepli megalakulásának tizenötödik évfordulóját. Tevékenységük harmincöt éves múltra tekint vissza. A Szövetség a magyarországi németiség múltjának, jelenének és jövőjének irodalmi, művészi eszközökkel történő feldolgozásával hozzájárul az identitástudat megerősítéséhez. Az 1990-es évektől kezdődően az irodalmi és képzőművészeti szekció keretében műhelybeszéléseket, felolvasó esteket, kiállításokat szerveznek itthon és külföldön. Rendszeresen jelentetnek meg irodalmi és képzőművészeti antológiákat, bemutattva a magyarországi német kortárs alkotók igényes munkáit.

A szervezet magyarországi német kisebbség irodalmi és képzőművészeti kultúrájának megismertetéséért részesült a Kisebbségekért Díjban.

Muhi Béla

Zentai születésű pedagógus, szerkesztő.

Évtizedek óta a vajdasági magyar nyelvű oktatásért és a tudomány népszerűsítéséért dolgozik. 1974 óta tanít fizikát magyar és szerb nyelven. Több száz cikke, írása hangzott el a rádióban, jelent meg a Magyar Szóban és más vajdasági lapokban. Oktatási jellegű kiadványok szerzőjeként és szerkesztőjeként, fordítóként, tanulmányi versenyek, továbbképzések és ismeretterjesztő előadások szervezőjeként ismert. A vajdasági magyar tehetséggondozás meghatározó

egyénisége. Számos szakmai testület alapítója és vezetője, a Vajdasági Magyar Tankönyv Tanács és a GENIUS – a tehetséges diákokért mozgalom – elnöke, a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének alelnöke. Hitvallása, hogy a Vajdaságban egyre inkább fogyatkozó, de létéért keményen harcoló magyarság megmaradása és megerősödése a jól képzett, művelt emberekben rejlik.

Példamutató elhivatottsága, kreativitása, szakmai tudása, a vajdasági magyarság megmaradásáért végzett tevékenysége elismeréseként részesült a Kisebbségekért Díjban.

RomNet Szerkesztősége

Roma fiatalok önszerveződésével hozták létre 2003-ban azt a RomNet-Média Alapítványt, amely a Romnet.hu kulturális, közéleti, politikai internetes lapot működteti. A hírportál beszámol a cigány kisebbség jelentősebb ünnepeiről, rendezvényeiről, képzőművészeti és irodalmi alkotásokról, a kisebbségeket érintő jogszabályokról, s lehetőséget ad a kisebbségi ügyekkel foglalkozó szakemberek eszmecseréjére. A magyar mellett franciául, angolul és romani nyelven elérhető lap a többségi közösséghez és a külföldön élő cigánysághoz is eljut. A szerkesztőség aktív szerepet vállal a Roma Évtized Programhoz kapcsolódó integrációs folyamatokban is. A roma és nem roma kultúrák közötti párbeszéd, valamint a nyelvújító törekvések erősítése céljából 2007-ben „Zhoriben!” – Kapcsolat néven – indították el lovári, horvát, szlovén, cseh, német, angol és román nyelven az első iwihhez hasonló közösségépítő portált.

A hiteles tájékoztatást szolgáló szakmai tevékenységükért és újító kezdeményezéseikért részesültek a Kisebbségért Díjban.

Szendrei János

Rendőr főhadnagy, az Országos Rendőrfőkapitányság Bűnmegelőzési Osztályának kisebbségi referense.

Roma származású rendőrtisztként munkájával jelentősen hozzájárul az Országos Cigány Önkormányzat és az Országos Rendőr-főkapitányság 2000-ben indult együttműködése eredményességéhez, a konfliktusok hosszú távú békés rendezéséhez. Nevéhez fűződik a főkapitányságon belül a megyei roma referensi hálózat létrehozása, a fiatal roma pályakezdők rendőri pályára irányítása és foglalkoztatásuk elősegítése. Megbízható, felkészült szakember. Tevékenységével hozzájárult a roma származású magyar állampolgárok jogainak tiszteletben tartásához, a cigányokkal szembeni előítéletek mérsékléséhez a rendőrség állományán belül.

Az előítéletesség csökkentése, valamint a konfliktuskezelés terén elért eredményeiért részesült a Kisebbségért Díjban.

Szegedi László

Kórhalmi református lelkész.

Az egykori erdélyi szász vidéken, Királyföldön található Kóhalom lakosainak egyötöde magyar. A hajdan virágzó településen a szászok kihaltak vagy Németországba települtek, így ma már csak hírmondók maradtak. A településen és környékén szórványban élő magyarok helyzete is nagyon nehéz. Kóhalom biztos menedéket, támaszt s jövőt ígér a magyar nyelvet és kultúrát őrizni akarók számára. Túlzás nélkül állítható, hogy mindez egyetlen embernek, az 1989-től ott szolgáló református lelkésznek, Szegedi Lászlónak köszönhető.

A Kóhalmon élő szórvány magyarság összetartozásának, identitástudatának erősítéséért végzett munkájáért részesült a Kisebbségért Díjban.

Szolyvai Emlékpark Bizottság

A Szolyvai Emlékpark Bizottság 1994-ben alakult meg azzal a céllal, hogy emléket állítson az 1944 őszén „malenkij robotra” elhurcolt és a táborban elpusztult mintegy ötezer kárpátaljai magyarnak.

A hallgatás évtizedei után, 1990-ben került sor az emlékhely alapkövetételére a Munkácshoz közeli Szolyván, az egykori lágertemető helyén. A kárpátaljai gyűjtésnek és a magyarországi támogatásnak köszönhetően az Emlékpark elkészült. A siratófal névtáblái településenként őrzik az áldozatok nevét

és emlékét. A kárpátaljai magyar s német társadalmi szervezetek és egyházak évente koszorúzással egybekötött megemlékezést tartanak a zarándokhellyé vált emlékparkban.

Az áldozatoknak emléket állító kegyeleti hely létrehozásáért és a közös emlékezet ápolásáért részesültek a Kisebbségért Díjban.

Sztojko Ilona

Kisebbségi neveléssel, valamint oktatással foglalkozó szakértő.

Képesítés nélküli pedagógusként kezdett roma gyerekekkel foglalkozni, elvégezte a Zsámbéki Tanítóképző Főiskola romológia szakát, menedzser és pszichológiai képesítést szerzett. Több évtizeden keresztül foglalkozott elhivatottan a hátrányos helyzetű cigány gyerekekkel, segítve eredményes beilleszkedésüket. Gyakorlati programok, romológiai továbbképzések, audiovizuális oktatási segédanyagok kidolgozója. A nyelv fejlesztése érdekében roma nyelvstudiót hozott létre, kézisztóárt, mesegyűjteményt állított össze.

A roma származású gyerekek oktatása és nevelése terén végzett több évtizedes kimagasló munkájáért részesült a Kisebbségért Díjban.

Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség

Az 1992-ben alakult Szövetség a délvidéki magyar kulturális és szellemi élet egyik jelentős szervezete.

Kiemelkedő szerepet játszik a vajdasági magyar kultúra megőrzésében, fejlesztésében és előmozdításában. Tevékenységük része többek között a Magyar Ünnepi Játékok, az Amatőr Színjátszók és a Vajdasági Magyar Kórusok Találkozójának megszervezése.

A vajdasági magyarság kulturális életében játszott meghatározó szerepvállalásáért részesültek a Kisebbségért Díjban.

Zrínyi Ifjúsági Kör

A Buenos Aires-ben 1952 óta működő hétvégi magyar iskola önkéntes tanárai az Argentínában élő magyarság nyelvének, identitásának megőrzéséért, értékeinek átadásáért dolgoznak, a magyar kultúra és nyelv szeretetére nevelik a fiatalokat. Ösztöndíjat nyújtanak, támogatják diákcsoportok magyarországi tanulmányait. „Kiművelt emberfők által tenni nagy nemzeté a magyart” – e gondolat jegyében nevelik hazaszeretetre, öntudatra a fiatalokat.

Az argentinai magyarság nyelvének, identitásának megőrzése, öntudatra nevelése érdekében végzett tevékenység elismeréseként részesültek a Kisebbségért Díjban.

forrás: MEH

Bajtai László felvételei